— Господи боже, іззамолоду то ти рідше до мене приступав із моїм гріхом, а тепер ні на годину не відступаєш. А я тобі кажу, що ніц не жалую.

— Що ти, старий, говориш, та не гріши!

— Забирайтеся всі з хати.

Вийшли, і мати розповідає донькам, що їх тато вже сімдесят років має, що ослаб, що вже десять літ як ледве чутно говорить, а тепер гримить, як грім, та з богом прав-дається. Плаче мама, і доньки плачуть. За хвилю тихенько всуваються до хати.

— Гріх гріхом, а я землі і тепер не дам. То він богатир, у него лани, та й в мене брати грунт, хоче прожерти мою ниву. Та я коло неї працюю, та з кождого боку поглядаю. А де будяки, та згинаюси і виполюю. Хребет тріскає, руки горять від будяків. А я вночі не годен розправитися та язиком вілизати руки, як собака рану.

Стара коло него хреститься.

— Мої ниви на весну зелені, із вітром шепчуть. А я прилягаю на ниву і декую вітрові, що він є на землі, і землі, що вона родить. А розмова їх обоїх родила в мене молитву до тебе, боже, таку, що ти ніколи не чув, і за цю молитву то ти повинен мені дарувати.

— Ей, тату, не говоріть таке.

— Говорю з богом, забирайтеся мені з хати.

Знов виходять і знов потихеньку вертають.

— Та як вона засне змордована, як та мама, що нагодувала діти та вкрилася білими пеленами, як лебідь крилом, то я гріхувався прокидати сніг, аби не змерзла і не пробудилася. Земля — твоя донька, і ти повинен мені простити.

Стара, плачучи, похитує головою.

— Бере та й бере. А я косу під паху, та йому у саме серце, їж тепер землю. Відсидів то відсидів у мурах, мій туск за землею не заржавів. Я прийшов і обіймав свої ниви, але богачі обходили мене здалеку, а ти, боже, приходив до мене ще зі своєю карою. Я не відсварювався, але я мав рихт.

Стара і доньки зачали голосити.

— Суки, винесіть мене надвір, а самі лишайтеся в хаті.

І суки вийшли.

— То не мені рівня, як за межу наші справляли ворогові кулі і гармати. Молоді, як пінка, співають, як ідуть на смерть. А ми позаду збираємо наших співаків та плачемо. Кров'ю обкипіли вони, чорні від грязі, гвера з мертвої руки не мож вирвати... Лиш очі сміються, бо нема мами, щоби їх затулила. А я плачу та гадаю: доки ми ці сміючі очі, як перли, закопуємо, то й наша межа буде. І чому ти, боже, не благословив їх?

— І відтоді я тебе, боже, не боюся!

— Ой діти, моліться за грішного тата, він конає.

— Зараз буду конати. Аби-сте мені до деревища насипали землі і не вбирали. Я хочу лиш з нею бути, так, як наші... А ти, боже, як можеш, то

прости, а не воля твоя — то жбурни мене в твій вічний кримінал. Ти ж маєш пекло. А я вищому від тебе скарги не занесу...

— Здойміть мене на землю, най її ще раз поцілую.

— Ой діти, наш тато вже сконав у грісі.